

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-80-80>

УДК 657-027.1

РОЗВИТОК БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В КОНТЕКСТІ ВИКЛИКІВ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА

DEVELOPMENT OF ACCOUNTING IN THE FACE OF CHALLENGES POSED BY THE INFORMATION SOCIETY

Остапчук Сергій Миколайович

кандидат економічних наук,

Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки»

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2342-6376>**Павлюковець Микола Павлович**

кандидат економічних наук,

Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки»

ORCID: <https://orcid.org/0009-0006-8949-6496>**Андрєєв Андрій Олександрович**

здобувач ступеня доктора філософії,

Державна навчально-наукова установа «Академія фінансового управління»

ORCID: <https://orcid.org/0009-0006-0248-7598>**Ostapchuk Serhii, Pavliukovets Mykola**

National Scientific Centre «Institute of Agrarian Economics»

Andriev Andrii

The Academy of Financial Management

Стаття присвячена аналізу основних викликів з якими стикається бухгалтерський облік як наука і практика в умовах стрімкого росту числа інформаційних запитів, та які одночасно виступають драйверами його еволюційного розвитку. Автори використали системний підхід в межах якого бухгалтерський облік розглядається як цілісна система, що складається з багатьох взаємопов'язаних елементів. Цей підхід дозволяє дослідити зв'язки та взаємодії між складовими облікової системи, а також її реакцію на виклики породжені змінами соціально-економічного простору. В роботі виділено п'ять груп викликів, які вимагають змін від як від самої облікової системи, так і бухгалтерів, які забезпечують її функціонування на рівні підприємства. Результати дослідження свідчать, що найістотнішими рисами розвитку бухгалтерського обліку в епоху інформаційного суспільства є: гібридизація облікової професії, поява альтернативних облікових моделей виміру екологічних, економічних і соціальних результатів діяльності підприємств, а також формування змістовно нового типу звітності, у якій переважає наративна складова.

Ключові слова: бухгалтерський облік, функції бухгалтера, звітність, професійна етика, цифровізація управління, облікові теорії та моделі, сталий розвиток.

The current socio-economic reality presents several challenges to the traditional accounting model at the global level. The article aims to analyse the main challenges that accounting faces as a science and practice in the conditions of rapid growth in the number of information requests, and which simultaneously act as drivers of its evolutionary development. The authors employed a systematic approach, within which accounting is considered a holistic system comprising many interconnected elements. This approach enables the examination of the relationships and interactions between the components of the accounting system, as well as its response to challenges arising from changes in the socio-economic environment. The article identifies five groups of challenges that require changes from both the accounting system itself and the accountants who ensure its functioning at the enterprise level. These challenges are a consequence of global changes in technology, economics, ecology and other areas of social life. It was found that there is an interconnected impact of challenges on the components of accounting development. For

example, the functional transformation of the accounting profession in the context of digitalisation of management and production processes is becoming so apparent that it prompts scientists to discuss the advisability of changing the name of accountants. The results of the study indicate that the most significant features of the development of accounting in the era of the information society are: hybridisation of the accounting profession, the emergence of alternative accounting models for measuring environmental, economic and social results of enterprise activity, as well as the formation of a substantively new type of reporting, in which the narrative component prevails. These features ultimately give rise to a specific challenge: the need to constantly update the norms of professional ethics for accountants, whose actions and reputation depend on public trust in information – a key resource of the modern digital economy. The results of this study help assess the prospects and trajectory of further accounting development, while questioning the future of the accountant against the backdrop of growing artificial intelligence potential.

Keywords: accounting, accountant functions, reporting, professional ethics, digitalisation of management, accounting theories and models, sustainable development.

Постановка проблеми. В сучасному інформаційному суспільстві ключовим ресурсом стала інформація, яку для цілей управління продукує система бухгалтерського обліку. Остання сформувалася та продовжує трансформуватися у відповідності до інформаційних запитів широкого кола зацікавлених сторін – користувачів звітності. З іншого боку, соціально-економічна реальність сьогодення формує на глобальному рівні низку викликів для традиційної моделі бухгалтерського обліку. Як результат, спостерігаємо появу і розвиток нових облікових теорій, видів звітності, форм ведення обліку, які стають об'єктом наукових досліджень.

В цій статті прагнемо ідентифікувати ключові виклики з якими стикається бухгалтерський облік як наука і практика в умовах стрімкого росту числа інформаційних запитів, які не завжди можуть бути задоволені інструментарієм традиційних облікових систем. Це допоможе визначити перспективи та траєкторію подальшого розвитку обліку, в той час як майбутнє бухгалтера ставиться під сумнів на тлі зростаючого потенціалу штучного інтелекту (ШІ).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В контексті теми цього дослідження варто виокремити напрямки наукових розвідок, які, на наш погляд, формують теоретичне підґрунтя для ширшого вивчення майбутнього бухгалтерського обліку, серед таких: еволюція облікової теорії та поява альтернативних облікових моделей (В. Жук [1]; В. Жук, Ю. Бездушна, Б. Мельничук та ін. [2]; В. Жук, Є. Попко, Ю. Шендерівська [3]), розвиток різних видів звітності (В. Жук [4]; М. Проданчук, Т. Ковальчук, В. Кладієв, Т. Гуренко, Н. Шевчук [5]; Н. Шевчук, Ю. Шевчук [6]; В. Метелиця, Т. Гагалюк, О. Колісник [7]), функціональна трансформація професії бухгалтера (Ю. Шендерівська [8]; С. Легенчук, Д. Захаров, О. Денисюк [9]) і проблеми професійної етики

(М. Василюк, І. Баланюк, Л. Сас, Т. Кузьмін, І. Пухличенко [10]; О. Ромашко, С. Король [11]; Д. А. Г. Гавірія, О. К. Ч. Поло, Е. М. К. Мартінес, Д. А. Гарсія-Аранго [12]), вплив глобалізації (Г. Кірейцев [13]) та цифровізації на інформаційне забезпечення управління (А. Янушевський, А. Петрісяк [14]; Л. Соколенко [15]). Кожен з цих напрямів є важливою складовою сучасного розвитку бухгалтерського обліку, а тому їх системне дослідження в сукупності дозволяє отримати глибше розуміння якою є траєкторія його еволюції в епоху інформаційного суспільства.

Хоча за кожним напрямом погляди дослідників щодо майбутнього обліку є досить різними, «єдине, з чим переважно погоджуються вчені та практики, це те, що бухгалтерський облік зазнає значних змін в найближчому майбутньому (10-20 років), які будуть мати як позитивні (формування розуміння обліку як соціальної та інституційної практики, підвищення статусу бухгалтерів внаслідок гібридизації професії, приділення більшої уваги творчим та креативним аспектам облікових робіт (прийняття професійних суджень, розробка облікової політики, допомога в розробці стратегії тощо)), так і негативні наслідки (скорочення значної кількості бухгалтерів, які виконують рутинні роботи, необхідність оволодіння новими вміннями та навичками роботи із засобами штучного інтелекту) для бухгалтерів [9].

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Мета статті – проаналізувати основні виклики з якими сьогодні стикається бухгалтерський облік та визначити найістотніші риси його розвитку в епоху інформаційного суспільства, у якому ключовим ресурсом є інформація необхідна для оцінки екологічних, соціальних та економічних наслідків (ефектів) діяльності суб'єктів господарювання.

Методологія дослідження. Щоб досягти цілі цього дослідження автори використали

системний підхід згідно якого бухгалтерський облік розглядається як цілісна система, що складається з багатьох взаємопов'язаних елементів. Цей підхід дозволяє дослідити зв'язки та взаємодії між складовими облікової системи, а також її реакцію на виклики породжені змінами соціально-економічного простору. Як наслідок, з'являється можливість оцінити майбутнє обліку як науки і практики, а також перспективи подальшої функціональної трансформації професії бухгалтера. Для вивчення теоретичного підґрунтя – тематично пов'язаних попередніх публікацій використано контент-аналіз, а також методи аналізу і синтезу, індукції та дедукції. Метод абстрагування дозволив виокремити найістотніші риси розвитку бухгалтерського обліку та сформулювати відповідні висновки.

Виклад основного матеріалу дослідження. Якщо розглядати розвиток науки як перехід від простого до більш глибокого розуміння сутності процесів і явищ, то зауважуємо, що методи теорії пізнання, які забезпечують це розуміння, залишаються переважно незмінними. В контексті розвитку бухгалтерського обліку незмінним залишається його метод – вісім елементів: документація, інвентаризація, оцінка, калькуляція, система бухгалтерських рахунків, подвійний запис, баланс і звітність. Натомість, відходять в історію та зароджуються альтернативні облікові теорії, еволюціонують форми ведення бухгалтерського обліку, з'являються нові види звітності, змінюється набір функцій бухгалтера. Це свідчить про те, що бухгалтерський облік реагує на зміни соціально-економічного простору, в якому, за словами В.М. Жука, він «забезпечує довіру, порозуміння і керованість ... за допомогою обробки та інтерпретації для користувачів інформації про факти та явища життєдіяльності організацій (підприємств)» [1, с. 161]. Відтак, щоб оцінити яким буде облік завтра, необхідно проаналізувати виклики з якими він стикається сьогодні. Вважаємо, що ці виклики є наслідком глобальних змін у технологіях, економіці, екології та інших сферах суспільного життя. В той же час, такі виклики мають інформаційну природу, тобто зумовлені зростаючим попитом суспільства на різносторонню інформацію з глибою деталізацією та сортуванням відповідно до цілей управління. На рис. 2 нами виділено п'ять груп викликів, які вимагають змін від як від самої облікової системи, так і бухгалтерів, які забезпечують її функціонування на рівні підприємства.

Безперечно, сьогодні ключовим викликом для розвитку практики бухгалтерського обліку є стрімка цифровізація управління, яка, в свою чергу, призводить до функціональної трансформації професії бухгалтера. На тісний взаємозв'язок цих двох викликів вказує Л.Ф. Соколенко: «умови цифровізації світової економіки та національних економік, а також відповідні процеси цифровізації бізнес-процесів компаній вимагають переосмислення особливостей теорії, методології та організації бухгалтерського обліку, та прикладних аспектів реалізації його можливостей» [15, с. 46]. На думку дослідниці, основними векторами модернізації системи бухгалтерського обліку є: «удосконалення матеріально-технічної, електронно-інформаційної та інституційної підтримки системи обліку; ідентифікація суб'єктів бухгалтерського обліку та формалізація їх повноважень в умовах цифровізації; формування професійних цифрових компетенцій та етичних норм фахівців з обліку» [15, с. 47].

Результати дослідження А. Янушевського та А. Петрісяк [14] свідчать, що вплив цифровізації на діяльність бухгалтерів є різностороннім. В той час, як сучасні інформаційні технології призводять до скорочення часу на обробку даних та підвищення задоволеності роботою, компанії стикаються з необхідністю збільшення витрат на навчання бухгалтерів та підвищення їхньої кваліфікації. З іншого боку, цифровізація має найменший вплив на необхідність мати вищу освіту та рівень досвіду для роботи за професією бухгалтера.

Як зазначає С. Легенчук та ін., «поява нових технологічних інновацій, що дозволяють скоротити процес виконання одних облікових завдань та полегшити порядок виконання інших, в кінцевому випадку призводить до гібридизації облікової професії» [9]. Така гібридизація зумовлена не лише впровадженням інноваційних технологій обробки даних, але й зміною функцій сучасного бухгалтера. Зокрема Ю. Шендерівська ідентифікувала чотири групи глобальних викликів, які стоять перед бухгалтерською професією, а отже визначають її функціональну трансформацію:

- 1) технологічні: стрімкий розвиток інновацій;
- 2) економічні: глобалізація економіки, боротьба з шахрайством шляхом посилення регулювання бухгалтерського обліку та зміни правил розкриття інформації, посилення протекціонізму, зміна пріоритетності капіталів (людський змістив грошовий);
- 3) політичні: зростання невизначеності під впливом глобальних явищ (пандемія,

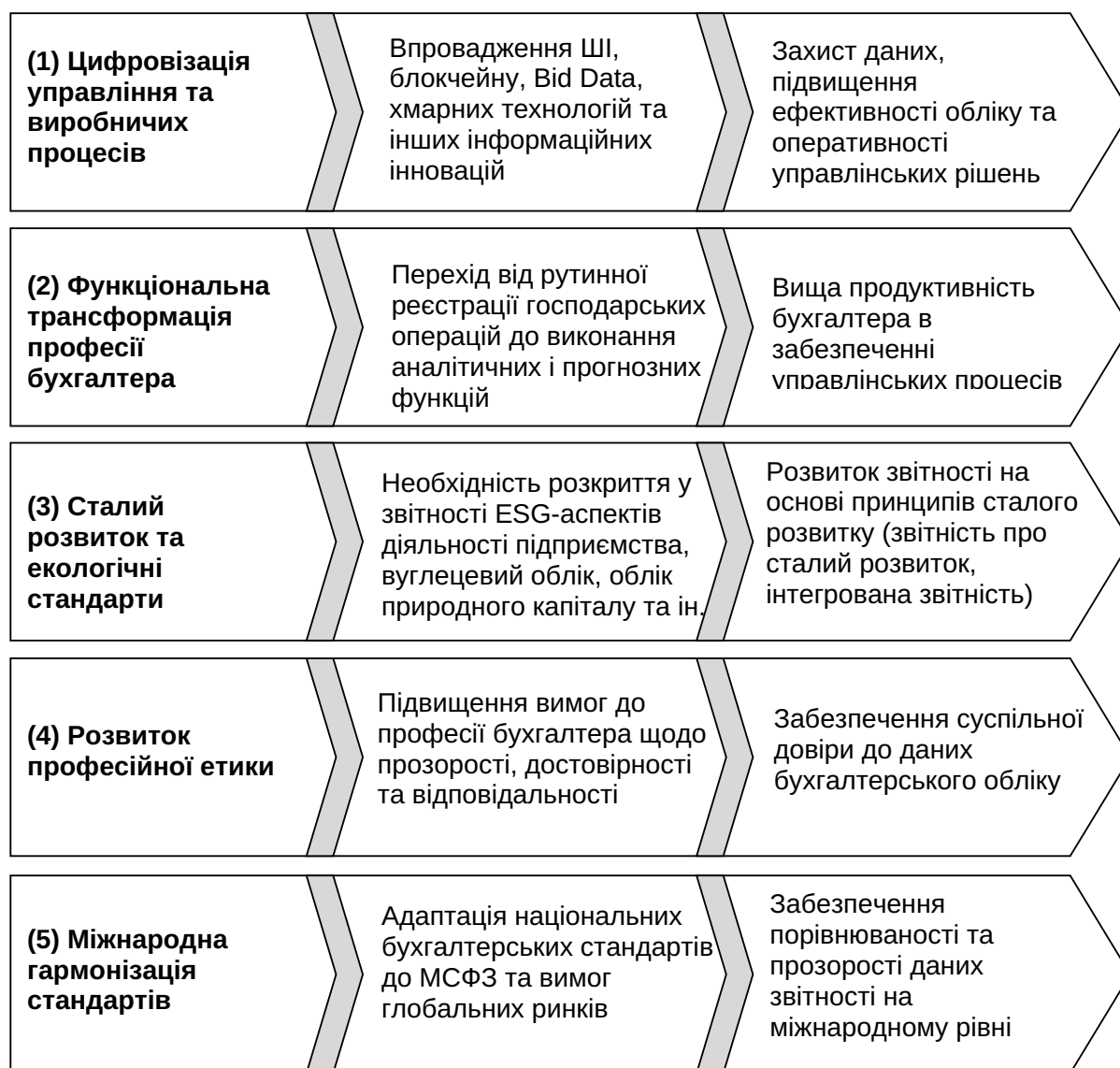

Рис. 1. Виклики, які слугують драйверами розвитку бухгалтерського обліку

Джерело: сформовано авторами

війна тощо), регіоналізація, політика сталого розвитку;

4) соціальні: перерозподіл зайнятості в світі (переважно із Заходу на Схід), старіння населення, зміна поведінкових аспектів суспільства [8, с. 26].

У відповідь на ці виклики класичні функції бухгалтера (інформаційна, контрольна, оціночна та аналітична) суттєво розширюються, а також з'являються нові ролі, які ймовірно він зможе виконувати. Наприклад, «впровадження засобів штучного інтелекту дозволяє трансформувати роль бухгалтерів в процесах обробки, перетворення та аналізу інформації, на основі якої приймаються рішення менеджментом. Як відмічають представники ICAEW, завдяки таким засобам прискорюється злиття

рахівничих та аналітичних функцій бухгалтерів, що допоможе покращити їх взаємодію з менеджментом в частині одержання більш якісної інформації та формування більш точних моделей прийняття рішень. Це вимагатиме формування у бухгалтерів нових навичок для ефективного реалізації аналітичних функцій, зокрема, володіння техніками машинного навчання та лідерства, що особливо буде необхідним при залученні бухгалтерів в процеси розробки та реалізації стратегії підприємства» [9].

Функціональна трансформація професії бухгалтера в умовах цифровізації управління та виробничих процесів стає настільки очевидною, що спонукає вчених до дискусії про доцільність зміни назви бухгалтерів. Зокрема

В. Жук, Є. Попко та Ю. Шендерівська вважають, що в умовах цифрової епохи пропонується представниками CGMA назва «інформаційний брокер» чи краще «обліковий брокер» може бути виправданою для бухгалтера, адже цифрова економіка базується на якісно іншому управлінні. Поряд з цим дослідники пропонують власний варіант назви професії бухгалтера – «обліковий гарант». На їх думку, предметом обліку є природа обліково-інформаційного забезпечення довіри й керованості в соціально-економічному (у найближчій перспективі цифровому) просторі. Таку місію й предметну функціональність соціально-економічного простору забезпечує обліковий гарант [3, с. 43].

На наш погляд, якою б не була назва професії бухгалтера у майбутньому, її зміна буде пов'язана із зміною (трансформацією) його функцій в управлінні підприємством. Як вважає С. Легенчук та ін., інвестиції в розвиток людського капіталу дозволять бухгалтерам адаптуватись до технологій штучного інтелекту, імплементованих в облікову систему підприємства, та сформувати новий режим роботи бухгалтерської служби [9].

В той час як цифровізація змінила підхід до підготовки фінансової звітності на основі впровадження технологій електронного ділового звітування (XBRL та iXBRL) [6], перехід до концепції сталого розвитку спровокував суспільний попит на нефінансову інформацію [16], а відтак привів до появи інтегрованої звітності, а пізніше звітності про сталий розвиток у якій значна частина даних подана у наративній формі. Таким чином, розвиток звітності як невід'ємного компонента бухгалтерського обліку став наслідком дії одразу двох чинників, хоча постійні для кожного історичного періоду інформаційні запити зацікавлених сторін, які суттєво зросли в епоху інформаційного суспільства, можна розглядати як у взаємозв'язку з цими чинниками, так і окремо.

Дослідження [2; 4; 5; 16; 17] показують, що появі нових форм звітності передували процес збагачення облікової теорії, насамперед за рахунок розробки альтернативних підходів до вимірювання екологічних і соціальних ефектів від діяльності підприємства, у яких грошовий вимірник не є домінантним. Як наслідок, щоб задовольнити інформаційні потреби користувачів інтегрованої та звітності про сталий розвиток поширення набули такі моделі обліку як екосистемний облік, облік природного капіталу, облік вуглецю, соціально-економічний облік. Поряд з цим, на практиці для оцінки

приороорієнтованих рішень, які є наглядним прикладом реалізації концепції сталого розвитку та екологічних стандартів, обліковий інструментарій та методи статистичного аналізу використовуються в поєднанні із сучасними інформаційними технологіями обстеження екосистем, збору та обробки різносторонніх даних, що відповідає тенденції всеохоплюючої цифровізації процесів управління [16, с. 66]. Отже, знову відмічаємо, що виклики ідентифіковані нами на рис. 2, не варто розглядати відокремлено, адже вони формують причинно-наслідкові зв'язки розвитку бухгалтерського обліку.

Кожна нова теорія, модель чи форма обліку може і має бути об'єктом окремого наукового дослідження, але в поточній роботі ставимо собі за мету показати лише взаємозв'язок у розвитку складових бухгалтерського обліку, не зосереджуючись на їх деталізованій сутності.

Варто лише зазначити, що альтернативні облікові моделі, ціллю яких є вимірювання екологічних, економічних та соціальних ефектів, часто виходять за рамки того, що ми розуміємо під традиційним бухгалтерським обліком, у якому грошовий вимірник є домінантним. Яскравий приклад – інтегрований облік у галузі бджільництва на основі технологій «розумного вулика». Однак, технологічні новації впливають не лише на облік в галузі бджільництва, вони змінюють його межі практично в усіх сферах. «Інноваційні трансформації у сфері традиційного бухгалтерського обліку незворотно перетворюють його на інтегрований облік, ядро якого формує інформація, отримана з різних джерел і зафіксована в різних вимірниках. Останні дослідження свідчать, що для управління вже недостатньо фінансової інформації, це породило феномен інтегрованої звітності із властивим їй інтегрованим мисленням, а також появу нефінансової звітності, різних звітів про сталий розвиток» [18].

Розвиток професійної етики на поточному етапі, перш за все, пов'язаний із проаналізованими вище викликами – цифровізацією, зміною функцій бухгалтера, ростом запитів суспільства на нефінансові дані у звітності. Як стверджує М. Василюк та ін., етичні норми є фундаментом бухгалтерської та аудиторської діяльності, визначаючи межі прийнятої поведінки та встановлюючи стандарти для забезпечення незалежності, чесності, об'єктивності, відповідальності та професійної компетентності [10, с. 115]. Відтак існує

необхідність постійного вдосконалення професійної підготовки бухгалтерів, а також розробки і впровадження дієвих механізмів контролю дотримання етичних норм.

На думку О. М. Ромашко та С. Я. Король, актуальним сьогодні є питання професійної етики бухгалтера в контексті надання ним електронних довірчих послуг та використання інструментів ШІ, адже поведінка та етичний аспект безпосередньо впливають на захист даних, їх достовірність та цілісність у цифровому просторі. Як вважають дослідники, негативна динаміка порушень фінансово-бюджетної дисципліни, засвідчує факти нехтування бухгалтерами етичними принципами у професійній діяльності і акцентує увагу на потребі більш пильної уваги до їх професійної поведінки, зміни механізмів організації і забезпечення бухгалтерської діяльності. Задля отримання переваг від взаємодії фахівців і технологій принципи професійної етики бухгалтерів мають бути доповнені відповідно до реалій цифрового бізнес-середовища, цифрової економіки та розвитку електронної комерції [11].

Опитування бухгалтерів державного сектору Колумбії [12] свідчить, що високий відсоток бухгалтерів сприймають технологічні інструменти та засоби контролю, створені такими технологіями, як фактор, що впливає на їхню належну етичну діяльність. Відтак дослідники роблять висновок, що ринку потрібен бухгалтер, який володітиме відмінними навиками використання сучасних інформаційних технологій, а бухгалтеру потрібен етичний стандарт, що регулюватиме його професійну діяльність в умовах цифровізації управління.

Отже, дослідження вітчизняних та зарубіжних науковців доводять, що існує взаємопов'язаний вплив викликів на складові розвитку бухгалтерського обліку: цифровізація управління → набуття бухгалтером нових навиків → необхідність оновлення норм професійної етики → удосконалення навчальних програм підготовки бухгалтерів.

Останній виклик – міжнародна гармонізація стандартів (див. рис. 1), на наш погляд, поступово втрачає свою актуальність, тобто перестає бути активним драйвером розвитку бухгалтерського обліку, адже він проявився ще в 90-х – 2000-х роках, зумовивши на глобальному рівні активний перехід країн до використання МСФЗ.

Поряд з цим в площині теорії бухгалтерського обліку недосконалість цих стандартів спричинила сплеск наукових дискусій у яких

дослідники [1; 13] звернули свою увагу на історичні та національні особливості облікових систем. Суть цієї недосконалості в тому, що «встановлення і поширення Міжнародних стандартів фінансової звітності найбільш вигідне великому транснаціональному бізнесу. За даними IASB, їхні розробки ідеальні лише для 5% компаній, решта 95% належать до середнього і малого бізнесу, що вимагає оновлення МСФЗ» [1, с. 147]. Отже, міжнародна гармонізація стандартів на основі впровадження МСФЗ вплинула не лише на практику обліку, але й обумовила розвиток його теорії, методології та методики. В. М. Жук пояснює це тим, що «від наукової позиції і дискусії вчених з даних питань буде залежати якість підготовки тих основоположних нормативних і організаційних документів, які визначатимуть засади впровадження міжнародних стандартів у вітчизняну практику» [1, с. 143].

Станом на 2025 рік за даними IFRS Foundation, 161 з 169 проаналізованих юрисдикцій взяли на себе зобов'язання застосовувати МСФЗ. При цьому 148 юрисдикцій вимагають, щоб на їхніх ринках капіталу МСФЗ застосовували всі або більшість національних публічно підзвітних організацій (компаній, що котируються на біржі, та фінансових установ). Лише 8 із 169 юрисдикцій використовують національні або регіональні стандарти: Болівія, Китай, Єгипет, Гондурас, Індія, САР Макао, США, В'єтнам [19]. Наведена цифри свідчать, що час активного переходу на МСФЗ вже пройшов, а найбільші гравці на ринку капіталу, такі як США та Китай, продовжують використовувати власні бухгалтерські стандарти. Таким чином, можемо стверджувати, що облікові системи більшості країн світу вже подолали цей виклик, прийнявши МСФЗ або адаптувавши свої національні стандарти до них. Наразі в умовах глобального протистояння Заходу і Півдня немає видимих передумов потенційного переходу США та Китаю на МСФЗ в найближчі роки.

Висновки. Виклики з якими стикається бухгалтерський облік є одночасно драйверами його розвитку. Адже якщо виклики є наслідком змін соціально-економічного простору, то бухгалтерський облік є інститутом, що забезпечує порозуміння і керованість у цьому просторі, а отже, має йти в ногу з часом. Результати дослідження свідчать, що найістотнішими рисами розвитку бухгалтерського обліку в епоху інформаційного суспільства є:

– гібридизація облікової професії, яка проявляється у набутті бухгалтером нових ролей,

пов'язаних із використанням ШІ та інших інноваційних рішень. Внаслідок цього, назва професії бухгалтера в недалекому майбутньому може змінитися;

– поява альтернативних облікових моделей виміру екологічних, економічних і соціальних результатів діяльності підприємств. В таких моделях грошовий вимірник не завжди є домінантним. Натомість для оцінки результатів реалізації природоорієнтованих рішень – ключової складової сталого розвитку, обліковий інструментарій та методи статистичного аналізу використовуються в поєднанні із сучасними інформаційними технологіями обстеження екосистем, збору та обробки різносторонніх даних, що відповідає

тенденції всеохоплюючої цифровізації процесів управління;

– формування змістовно нового типу звітності, у якій переважає наративна складова, тобто не цифри, а текстовий опис. У зв'язку з цим, істотно зростає роль професійного судження бухгалтера, який формує такі звітні дані. Натомість впровадження технологій електронного ділового звітування (XBRL та iXBRL) полегшує процес їх подання.

Ці риси зрештою формують специфічний виклик – необхідність постійного оновлення норм професійної етики бухгалтера, від дій і репутації якого залежить довіра суспільства до інформації – ключового ресурсу сучасної цифрової економіки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Жук В. М. Розвиток теорії бухгалтерського обліку: інституціональний аспект: монографія. К.: ННЦ «ІАЕ», 2018. 408 с.
2. Галузеві стандарти обліку та фінансової звітності: колективна монографія / [В. М. Жук, Ю. С. Бездушна, Б. В. Мельничук та ін.]; За ред. В. М. Жука. К.: Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки», 2015. 368 с.
3. Жук В. М., Попко Є. Ю., Шендерівська Ю. Л. Бухгалтерський облік: перегляд предмету і назви професії. *Облік і фінанси*. 2020. № 1(87). С. 36–44. [https://doi.org/10.33146/2307-9878-2020-1\(87\)-36-44](https://doi.org/10.33146/2307-9878-2020-1(87)-36-44)
4. Жук В. М. Інтегрована звітність: ретроспектива і перспектива в Україні. *Облік і фінанси*. 2019. № 1(83). С. 20–27. [https://doi.org/10.33146/2307-9878-2019-1\(83\)-20-27](https://doi.org/10.33146/2307-9878-2019-1(83)-20-27)
5. Проданчук М., Ковальчук Т., Кладієв В., Гуренко Т., Шевчук Н. Теоретичні та методичні засади формування інтегрованої звітності. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*. 2023. Том 3, № 50. С. 63–75. <https://doi.org/10.55643/fcaptr.3.50.2023.4032>
6. Шевчук Н., Шевчук Ю. Інформаційні технології та стандарти звітності в умовах євроінтеграції. *Облік і фінанси*. 2025. № 3(109). С. 82–90. [https://doi.org/10.33146/2518-1181-2025-3\(109\)-82-90](https://doi.org/10.33146/2518-1181-2025-3(109)-82-90)
7. Метелиця В., Гагалюк Т., Колісник О. Звіт зі сталого розвитку та інвестицій в аграрному секторі економіки: екологічний капітал. *Український економічний часопис*. 2024. № 6. С. 59–68. <https://doi.org/10.32782/2786-8273/2024-6-10>
8. Шендерівська Ю. Трансформація функцій бухгалтера під впливом глобальних викликів. *Облік і фінанси*. 2022. № 4(98). С. 23–31. [https://doi.org/10.33146/2307-9878-2022-4\(98\)-23-31](https://doi.org/10.33146/2307-9878-2022-4(98)-23-31)
9. Легенчук С. Ф., Захаров Д. М., Денисюк О. М. Діджиталізація обліку на основі застосування засобів штучного інтелекту: неоінституційні аспекти. *Актуальні питання економічних наук*. 2024. № 5. <https://doi.org/10.5281/zenodo.14534654>
10. Василюк М., Баланюк І., Сас Л., Кузьмін Т., Пухличенко І. Проблеми формування механізму реалізації норм професійної етики у практиці вітчизняного обліку і аудиту. *Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. Серія «Економічні науки»*. 2025. № 2(116). С. 112–117. <https://doi.org/10.37734/2409-6873-2025-2-16>
11. Ромашко О. М., Король С. Я. Професійна етика бухгалтерів в контексті електронних довірчих послуг та використання штучного інтелекту. *Проблеми сучасних трансформацій. Серія: економіка та управління*. 2024. № 12. <https://doi.org/10.54929/2786-5738-2024-12-09-04>
12. Gaviria D. A. G., Polo O. C. C., Martínez E. M. C., García-Arango D. A. Influence of the Fourth Industrial Revolution on the Ethics of the Colombian Accounting Professional. *Procedia Computer Science*. 2022. Vol. 215, pp. 626–641. <https://doi.org/10.1016/j.procs.2022.12.065>
13. Кірейцев Г. Г. Глобалізація економіки та уніфікація методології бухгалтерського обліку: наукова доповідь [2-ге вид., перероб. та доп.]. Житомир: ЖДТУ, 2008. 76 с.
14. Januszewski A., Pietrysiak A. Impact of Digital Transformation on Accounting Profession in the Opinions of Accounting Firms' Employees. *Procedia Computer Science*. 2025. Vol. 270. pp. 2386–2397. <https://doi.org/10.1016/j.procs.2025.09.360>

15. Соколенко Л. Ф. Цифровізація як вектор розвитку економічних систем та модернізації системи бухгалтерського обліку. *Облік і фінанси*. 2019. № 3(85). С. 40–48. [https://doi.org/10.33146/2307-9878-2019-3\(85\)-40-48](https://doi.org/10.33146/2307-9878-2019-3(85)-40-48)
16. Остапчук С. М., Царук Н. Г. Облік водних, земельних та біологічних активів в контексті управління сталим розвитком: вибір пріоритетного вимірника. *Облік і фінанси*. 2019. № 2(84). С. 36–47. [https://doi.org/10.33146/2307-9878-2019-2\(84\)-36-47](https://doi.org/10.33146/2307-9878-2019-2(84)-36-47)
17. Остапчук С., Воляк Л. Обліково-оціночна складова реалізації природоорієнтованих рішень. *Облік і фінанси*. 2025. № 3(109). С. 58–69. [https://doi.org/10.33146/2518-1181-2025-3\(109\)-58-69](https://doi.org/10.33146/2518-1181-2025-3(109)-58-69)
18. Бездушна Ю. С., Остапчук С. М. Інтегрований облік у галузі бджільництва. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». Серія: Економічні науки*. 2024. № 7. <https://doi.org/10.25313/2520-2294-2024-7-10136>
19. IFRS – Who uses IFRS Accounting Standards? 2025. URL: <https://www.ifrs.org/use-around-the-world/use-of-ifrs-standards-by-jurisdiction/#analysis-of-the-169-profiles> (дата звернення 5.11.2025).

REFERENCES:

1. Zhuk, V. M. (2018). Rozvytok teorii bukhhalterskoho obliku: instytutsionalnyi aspekt [Development of accounting theory: institutional aspect]. Kyiv: NNTs "IAE".
2. Zhuk, V. M., Bezдушна, Yu. S., Melnychuk, B. V. et al. (2015). Haluzevi standarty obliku ta finansovoi zvitnosti [Industry standards for accounting and financial reporting] (ed. V. M. Zhuk). Kyiv: Natsionalnyi naukovyi tsentr "Instytut ahrarynoi ekonomiky".
3. Zhuk, V. M., Popko, Ye. Yu., & Shenderivska, Yu. L. (2020). Bukhhalterskyi oblik: perehliad predmetu i nazvy profesii [Accounting: Revision of the Subject and Profession's Title]. *Oblik i finansy*, 1(87), 36–44. [https://doi.org/10.33146/2307-9878-2020-1\(87\)-36-44](https://doi.org/10.33146/2307-9878-2020-1(87)-36-44)
4. Zhuk, V. M. (2019). Intehrovana zvitnist: retrospektyva i perspektyva v Ukraini [Integrated Reporting: A Retrospective and Perspective in Ukraine]. *Oblik i finansy*, 1(83), 20–27. [https://doi.org/10.33146/2307-9878-2019-1\(83\)-20-27](https://doi.org/10.33146/2307-9878-2019-1(83)-20-27)
5. Prodanchuk, M., Kovalchuk, T., Kladiyev, V., Hurenko, T., & Shevchuk, N. (2023). Theoretical and methodical principles of the formation of integrated reporting. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*, 3(50), 63–75. <https://doi.org/10.55643/fcaptp.3.50.2023.4032>
6. Shevchuk, N., & Shevchuk, Yu. (2025). Informatsiini tekhnolohii ta standarty zvitnosti v umovakh yevrointehratsii [Information Technologies and Reporting Standards in the Context of European Integration]. *Oblik i finansy*, 3(109), 82–90. [https://doi.org/10.33146/2518-1181-2025-3\(109\)-82-90](https://doi.org/10.33146/2518-1181-2025-3(109)-82-90)
7. Metelytsia, V., Hahaliuk, T., & Kolisnyk, O. (2024). Zvit zi staloho rozvytku ta investytsii v ahrarynomu sektori ekonomiky: ekolohichniy kapital [The report on sustainable development and investments in the agricultural sector: the environmental capital perspective]. *Ukrainian Economic Journal*, 6, 59–68. <https://doi.org/10.32782/2786-8273/2024-6-10>
8. Shenderivska, Yu. (2022). Transformatsiia funktsii bukhhaltera pid vplyvom hlobalnykh vyklykiv [Transformation of Accountant Functions under Global Challenges]. *Oblik i finansy*, 4(98), 23–31. [https://doi.org/10.33146/2307-9878-2022-4\(98\)-23-31](https://doi.org/10.33146/2307-9878-2022-4(98)-23-31)
9. Lehenchuk, S. F., Zakharov, D. M., & Denysiuk, O. M. (2024). Didzhytalizatsiia obliku na osnovi zastosuvannia zasobiv shturnoho intelektu: neoinstytutsiini aspekty [Digitalization of Accounting Based on the Application of Artificial Intelligence Tools: Neoinstitutional Aspects]. *Current Issues of Economic Sciences*, 5. <https://doi.org/10.5281/zenodo.14534654>
10. Vasyliuk, M., Balaniuk, I., Sas, L., Kuzmin, T., & Pukhlychenko, I. (2025). Problemy formuvannia mekhanizmu realizatsii norm profesiinoi etyky u praktytsi vitchyznianoho obliku i audytu [Problems of forming the mechanism for implementing professional ethics standards in the practice of domestic accounting and auditing]. *Scientific Bulletin of Poltava University of Economics and Trade. Series "Economic Sciences"*, 2(116), 112–117. <https://doi.org/10.37734/2409-6873-2025-2-16>
11. Romashko, O. M., & Korol, S. Ya. (2024). Profesiina etyka bukhhalteriv v konteksti elektronnykh dovirchyykh poslug ta vykorystannia shturnoho intelektu [Professional ethics of accountants in the context of electronic trust services and the use of artificial intelligence]. *Problems of modern transformations. Series: economics and management*, 12. <https://doi.org/10.54929/2786-5738-2024-12-09-04>
12. Gaviria, D. A. G., Polo, O. C. C., Martínez, E. M. C., & García-Arango, D. A. (2022). Influence of the Fourth Industrial Revolution on the Ethics of the Colombian Accounting Professional. *Procedia Computer Science*, 215, 626–641. <https://doi.org/10.1016/j.procs.2022.12.065>
13. Kireitsev, H. H. (2008). Hlobalizatsiia ekonomiky ta unifikatsiia metodolohii bukhhalterskoho obliku: naukova dopovid [Globalization of the economy and unification of accounting methodology: scientific report] (2nd ed.). Zhytomyr: ZhDTU.

14. Januszewski, A., & Pietrysiak, A. (2025). Impact of Digital Transformation on Accounting Profession in the Opinions of Accounting Firms' Employees. *Procedia Computer Science*, 270, 2386-2397. <https://doi.org/10.1016/j.procs.2025.09.360>
15. Sokolenko, L. F. (2019). Tsyfrovizatsiia yak vektor rozvytku ekonomichnykh system ta modernizatsii systemy bukhgalterskoho obliku [Digitalization as a Vector of Economic Systems Development & Accounting System Modernization]. *Oblik i finansi*, 3(85), 40–48. [https://doi.org/10.33146/2307-9878-2019-3\(85\)-40-48](https://doi.org/10.33146/2307-9878-2019-3(85)-40-48)
16. Ostapchuk, S. M., & Tsaruk, N. H. (2019). Oblik vodnykh, zemelnykh ta biolohichnykh aktiviv v konteksti upravlinnia stalym rozvytkom: vybir prioryetnoho vymirnyka [Accounting for Water, Land and Biological Assets in the Context of Sustainable Development Management: The Choice of a Main Meter]. *Oblik i finansi*, 2(84), 36–47. [https://doi.org/10.33146/2307-9878-2019-2\(84\)-36-47](https://doi.org/10.33146/2307-9878-2019-2(84)-36-47)
17. Ostapchuk, S., & Voliak, L. (2025). Oblikovo-otsinochna skladova realizatsii pryrodooriientovanykh rishen [Accounting and Valuation Component of Implementing Nature-Based Solutions]. *Oblik i finansi*, 3(109), 58–69. [https://doi.org/10.33146/2518-1181-2025-3\(109\)-58-69](https://doi.org/10.33146/2518-1181-2025-3(109)-58-69)
18. Bezdushna, Yu. S., & Ostapchuk, S. M. (2024). Intehrovanyi oblik u haluzi bdzhlnytstva [Integrated accounting in the beekeeping industry]. *International Scientific Journal "Internauka". Series: "Economic Sciences"*, 7. <https://doi.org/10.25313/2520-2294-2024-7-10136>
19. IFRS Foundation. (2025). Who uses IFRS Accounting Standards?. Retrieved from <https://www.ifrs.org/use-around-the-world/use-of-ifrs-standards-by-jurisdiction/#analysis-of-the-169-profiles> (accessed November 5, 2025).